

S. Sayısı : 172 ye ek

Çiftçi mallarının korunması hakkında kanun lâyihası ve Muvakkat encümen mazbatası (1/409)

Adliye, Dahiliye, İktisat ve Ziraat encümenlerinden seçilen 5 şer üyeden mürekkep Muvakkat encümen mazbatası

T. B. M. M.

Muvakkat encümen

Esas No. 1/409

Karar No. 2

9 - VI - 1941

Yüksek Reisliğe

Çiftçi mallarının korunması hakkındaki kanun lâyihasının bir Muhtelit encümen tarafından tatbikine dair Umumî Heyetin 9 - V - 1941 tarihli toplantısında ittihaz buyurulmuş olan karara tevfikan Adliye, Dahiliye, İktisat ve Ziraat encümenlerinden seçilen beşer azanın iştirakile teşekkül eden Encümenimiz 12 - V - 1941 tarihinden 2 - VI - 1941 tarihine kadar Dahiliye ve Ziraat vekilliklerinin huzurile aktetmiş olduğu içtimalarda aşağıda arz ve izah olunan neticelere varılmıştır.

Muhtelit encümene tevdi buyurulan kanun lâyihasını daha önce tetkikten geçirmiş olan Ziraat, Dahiliye ve Adliye encümenlerinin hemen bütün maddelere şamil ayrı ayrı metinler ihzar ve tesbit etmiş olmalarından dolayı dört muhtelif metin muvacehesinde kalan Encümenimiz evvel emirde bunlardan hangisinin müzakereye esas tutulacağını tayin ve tefriki, tetkikatın muayyen bir veçhe dahilinde cereyanını temin bakımından zarurî görmüştür. Encümen müzakerelerinin devamı müddetince bu dört metnin her birinden aynı derecede istifade edileceği tabii olmakla beraber Hükümet teklifi ile Ziraat encümeninin kabul ettiği hükümleri ihtiva etmekte olan Adliye encümeni metninin tetkikata esas tutulması karar altına alınarak zikri geçen metin üzerinde cereyan eden müzakere sırasında icap ettikçe Dahiliye ve Ziraat encümenleri metinlerine de müracaat edilmiş ve ayrıca her maddeye dair gerek Encümen azasının ve gerek Encümende hazır bulunan diğer zevatın dermeyeran eylediği teklif ve mütalealar tetkikten geçirilmiştir.

Kanunun tatbik sahasına taallük eden birinci maddesi hakkında belli başlı iki mütalea mevcuttur. Bunlardan birincisi Dahiliye encümeni metninde yazılı olduğu veçhile kanunun her yerde, köylerde olduğu kadar şehir ve kasabalarda da tatbik edilmesi, diğeri ise hususî bir mahiyeti haiz olan kanun hükümlerinin şehir ve kasaba dahilinde cari olmaması merkezindedir. Lâyiha, Hükümetin mucip sebeplerinde de bertafsil izah olunduğu üzere geniş sahalarda ve dağınık bir halde bulunan araziye iras olunan zararları men ve telâfi maksadile ihzar edilmiş olduğuna göre bunu temine yarayan hükümlerin şehir ve kasaba dahilinde de tatbikını icap ettiren bir vaziyet mevcut olmadığı gibi şehir içindeki muayyen bir tarla veya bahçeye yapılan zararın bütün bir şehir halkı arasında taksimi gibi tatbiki hem güç hem de mahzurlu ve maksat harici neticeler tevhit edeceği cihetle Adliye encümeni tarafından kaleme alınmış olan birinci maddenin aynen kabulüne ve ancak çiftçi malı arasında zikrolunan su arkları yanına bir de «set ve bent» kelimelerinin ilâvesine reylerin ittifakile karar verilmiştir.

Lâyihanın derpiş ettiği iş ve hizmetlerden köylere taallük edenlerinin ihtiyar meclisleri tarafından ifası hususunda Encümen azası arasında tam bir görüş birliği vardır. Bu işlerden kasaba ve şehir civarındaki sahalara ait olanlarının Hükümetle Ziraat ve Adliye encümenleri metinlerinde olduğu gibi koruma meclislerine mi yoksa Belediye encümenlerine mi tevdiinin muvafık olacağı keyfiyeti, denilebilirki, üzerinde en uzun müzakere ve münakaşaların cere-

yan ettiği bir mevzu olmuştur. Bu hususta dermeyan edilen bir fikir ve mütaleaya göre şehir ve kasaba civarındaki koruma işleri için ayrı bir heyet ihdası gerek yeni bir teşekküle vücut vermek ve gerek bunun mucip olacağı masraf bakımından mahzurludur; buna mukabil zikri geçen vazifelerin Belediye encümenlerine görürülmesinde bu encümenlerin faaliyet ve mesai tarzının vuzuhla taayyün etmiş olması itibarile de fayda vardır. Encümen ekseriyeti, şehir ve kasaba civarındaki sahalara ait işlerin bu maksatla tesis ve teşkil edilecek ayrı bir heyete tevdiini, işin mahiyeti itibarile zarurî saymaktadır. Fılvaki koruma işlerine taallük eden vazifeler hiç bir veçhile belde hizmetinden ad ve telâkki edilemeyeceğine göre bu vazifenin belediye encümenine tevdi, evveleminde bu Encümene mutat vazifeleri haricinde bir külfet tahmiline müncer olacağı gibi belediye kanunile kendisine verilen geniş ve belde için ehemmiyeti haiz vazifelerden vakit bulupta koruma işleriyle devamlı surette iştigal edebileceği kabul edilse dahi, Encümenin teşekkül tarzının bu yeni vazifenin lâyikile ifasına ne mertebe imkân vereceği cayı sualdir. Bundan başka koruma meclisine tahmil edilen işlerin kâffesi ya doğrudan doğruya veya bilvasıta çiftçiliğe ait ve muayyen bir sahada arazi işletenleri alâkadard etmekte olduğu göz önünde tutulacak olursa bu işleri tedvir salâhiyetini meselâ belediye yazı işleri müdürü veya başkâtibinin muhasebeci, mühendis, müfettiş ve avukatın da iştirakile teşekkül eden (Belediye kanununun 77 nci ve 88 nci maddeleri) bir encümene tevdiinden ise kanun hükümlerinin tatbik olunacağı sahada bilfiil çiftçilik edenlere verilmesindeki isabet kendiliğinden tezahür eder. Bu vasfı haiz kimselerden teşkil edilecek bir heyete, hiç şüphesiz, müşterek menfaat ve kaygulardan doğan kuvvetli bir tesanüt, bir nevi aile zihniyeti hâkim olur. Esasen kanunun en bariz vasfı da bütün hükümlerinde bu zihniyeti yaratıp yaşatmasında ve buna atfettiği ehemmiyettedir.

Lâyihanın umumî hükümlerden kaydettiği inhiraflar veya ihdas ettiği yenilikler ve ezelden mahallî heyetlere verilen kaza salâhiyetinin mahiyeti (Madde 26, 28) faili malûm olmayan zararların çiftçi arasında taksimi, (Madde 16, 29) koruma sandığının ihdası (Madde 15, 18, 19), zararın tazminine taallük eden işlerin resen takibi (Madde 27), koruma ve ihtiyar meclis-

lerine tevdi edilen vazifeler (Madde 7, 8, 25, 30, 31) ve nihayet bu meclislerin teşekkül tarzına amil olan mülâhaza hep bu esastan mülhem bulunmaktadır. Bu sebeplere binaen şehir ve kasaba civarındaki ziraî sahalara ait koruma işlerinin mezkûr sahada bilfiil çiftçilik edenlerden müteşekkil bir heyete tevdi tercihe şayan görülerek bu esas dahilinde tanzim edilmiş olan Adliye encümeninin (2, 3 ve 4 nci maddelerinin kabulü iki muhalif reye karşı) (Galib Pekel Tokad, Yahya Sezai Uzey Balikesir) ekseriyetle karar altına alınmıştır. Aneak murakabe heyetile koruma meclisine aza seçilebilmek için lüzumlu olan vasıfları tayin eden üçüncü maddeye çiftçi azaların Belediye meclislerine seçilenlerden farklı olarak belde sakini olup olmadıklarına bakılmıyacağı hakkında bir fıkra ilâvesi ekseriyetle muvafık görülmüştür. Akalliyet reyinde olanlar murakabe heyetile koruma meclisi kaza merkezinde toplanacağı cihetle orada sakin olmayanların bu heyetlere iştirak ettirilmesini içtimaların devamlı ve muntazam olarak ve 25 nci maddenin istilzam ettiği süratle aktedilmesine engel teşkil edeceği kanaatindedirler.

Koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından itihaz olunan kararların mafevk bir mercein tetkikine tâbi tutulması alâkadarlara haksız muamelelere karşı bir müracaat yolu açmakla beraber kanunun tatbikatile mükellef idare uzuvlarına koruma işlerine devamlı ve filî bir iştirak imkânını bahşetmiş olur. Mürakabe heyetindeki idare uzuvları, bilgi ve tecrübelerile, müntehap çiftçi azalarını tenvir ve onlara daima rehberlik edecek vaziyettedirler. Ufak muhitlerde karşılıklı menfaatlerden mütevellit didişmelerin dışında ve fevkinde olan idare âmiri ne umumî ve ne de mahallî idareye taallük etmeyen bu işlerde ekseriya bitaraf bir hakemin müessir rolünü ifa edecektir. Bu bakımdan kanunun tatbikatile doğrudan doğruya alâkalanması lâzım gelen kaymakamın murakabe heyetine riyaset etmesi bir rey muhalife karşı (Galib Pekel Tokad), ekseriyetle karar altına alınmıştır. Vilâyet merkezinde mahallin en büyük idare âmiri olan vali meşgalelerinin tenevvü ve kesreti itibarile heyete filen reislik edemeyeceği cihetle idare mensupları arasından seçeceği bir zati bu işe memur edebilmesini kabul zarureti vardır.

Aynı maddenin müzakeresi sırasında, murakabe heyetine jandarma komutanının iştirak ettirilmesi hakkında yapılan bir teklif Encümen ekseriyetinin tasvibine iktiran edememiştir.

Koruma ve ihtiyar meclisleriyle murakabe heyetinin vazife ve salâhiyetlerinin başlıcaları 7 nci ve 8 nci maddelerde gösterilmiştir. Kanuna hayatiyet verecek olan bu vazifelerin hüsnü suretle ifasını temin encümenimizi ehemmiyetle alâkalandıran bir mevzu olmuştur. 11 nci maddenin bu teşekküllere ait muamelât ve mesainin mahallin en büyük mülkiye âmiri veya onun tavzif edeceği kimseler tarafından devamlı bir teftişe tâbi tutulacağı hakkında ihtiva eylediği hükümlere ilâveten, valilere ayrıca bir umumî murakabe salâhiyetinin tanınması ve tatbikatta müşahede edilecek yolsuzlukların valinin talebi üzerine murakabe heyetince ıslah edilebilmesi kanunun iyi tatbikına matuf tedabir cümlesindedir. Esasen zikri geçen heyetlere gördürülen işlerden idarî bir mahiyeti haiz olanının matlûp neticeyi vermesi (Madde 7, fıkra IV) murakabe yolile değil fakat doğrudan doğruya idarî salâhiyetler meyanına ithal suretile temin edilmiş bulunmaktadır. Bekçilerin tayinini bundan dolayı yerine göre vali veya kaymakam icra edecektir.

Bekçilerin adedini ve çalışma müddet ve şartlarını tayin, bunlara para veya mal olarak verilecek aylık veya yıllık tesbit; koruma kadro ve bütçesini ve senelik koruma bedeli tarifelerini tanzim; çiftçi mallarına iras edilen zarar ve ziyana müteallik işleri rüyet; tarla ve hayvanların muhafazası için alınacak tedbirleri tesbit ve bunlara muhalefet edenlere para cezası tayin etmek; suların mezruat ve yollara yaptığı tahribatı önlemek, su arkaları ve hendeklerle tarla ve bahçe yollarını tanzim ve tamir ettirmek (madde 7, 26, 29) koruma ve ihtiyar meclislerinin çiftçi mallarını koruma bakımından belli başlı vazifelerini teşkil eder. Bundan başka bekçilerin intizam ve inzibatını temin (madde 14); koruma bedeline taallük eden hususlarda Tahsili emval kanununda tahsilât komisyonlarına verilen vazifeleri ifa (madde 15); koruma sandığıını teşkil (madde 18); çiftçi malına yapılan zararın tesbiti için vukuf ehlini tayin (madde 25); zarar görenin feragati halinde verilmesi lâzım gelen tazminat mikdarını tetkik (madde 27); 20 liraya kadar olan kararları ic-

ra (madde 28); zarar irasından dolayı yakalanan hayvanların sahibine iadesi için lüzumlu teminatı takdir (madde 30) bu heyetlerin gördüğü işler meyanındadır. Bunlardan 26 nci maddenin mevzuuna girenlerin itiraz mercii sulh mahkemesidir. Diğerleri 8 nci, 16 nci ve 31 nci maddeler ahkâmı dahilinde murakabe heyetinin devamlı nezaret ve murakabesine tâbidir.

İki ihtiyar veya koruma meclisi veya bir ihtiyar meclisi ile bir koruma meclisi arasında tekevvün eden her türlü vazife ihtilâflarını hal selâhiyeti de mafevk mercii sayılan murakabe heyetine aittir. Aaralarında ihtilâf çıkan meclisler aynı murakabe heyetine tâbi buldukları takdirde ihtilâf bu heyetçe hallolunur. Aynı ayrı heyete tâbi iseler ihtilâfı ihdas eden meclise mesafe itibarile en yakın olan murakabe heyeti işe vaziyet eder.

Çiftçi malını sıyanet maksadile tanzim kılınmış olan lâyihanın, çiftçiye bu sebeple yapılan yardım dolayısıyla lüzumsuz bir külfet tahmiline müncer olmaması encümenin, üzerinde hassasiyetle tevakkuf ettiği bir esas olmuştur. Adliye encümeninin 9 ncu maddesinde kabul ve tesbit edilmiş olduğu veçhile murakabe heyetile koruma ve ihtiyar meclisleri azalarına yapacakları hizmet ve muamelelerden dolayı koruma sandığından hiç bir ücret ve masraf verilemez. Bunun yegâne istisnası keşif ierası zimmında uzak bir mahalle gidildiği takdirde nakil vasıtası için tediyeye edilecek ücret ve ehli-vukufun zarurî masrafıdır. Köylerimizin büyük ekseriyetindeki mesafelere göre bu masrafların pek mahdut hallere munhasır kalacağı ümit edilebilir.

Koruma heyeti reisine tevdi olunan vazifelerin ehemmiyet ve kesreti ileri sürülerek bunlara koruma bütçesinin müsadresi nisbetinde bir ücret verilmesi hakkında vukubulan bir teklif beş muhalif reye karşı (Nuri Göktepe Aydın, Yaşar Özey Manisa, Rahmi Köken İzmir, Feridun Fikri Bingöl, Tefvik Tarman Seyhan) ekseriyetle kabule şayan görülmemiştir.

Lâyihada derpiş edilen bekçi teşkilâtının 13 ncü maddede zikredilen pek müstesna ahval haricinde koruma işleriyle alâkası olmayan hizmetlerde istihdamına hiç bir veçhile cevaz verilmemiştir. Ancak köylüye bu hususta kud-

retile mütenasip olmayan bir külfet tahmil edilmemesi endişesidirki bir bekçiden ayrı olarak korucu tutmağa malî ve ziraî vaziyeti müsait olmayan köylerde köy korucularına ait vazifelerin de bu bekçiye görürülmesini kabule saik olmuştur. Bu takdirde kanunun meriyete girdiği sene köy bütçesinde bulunması lâzım gelen korucu tahsisatı koruma sandığına devredilecektir. Bundan başka çiftçi mallarının korunması hakkındaki kanunun tatbikatı bazı köylerde korucu adedinin azaltılmasını mucip olacağından köylüden evvele alınmış olan korucu ücretine zamimeten bir de bekçi ücreti tahsiline mahal kalmamak üzere adedi azaltılan koruculara ait köy bütçesindeki tahsisatın koruma sandığına yatırılacağına dair alan 19 ncu madde, kezalik, köylüye fazla külfet tahmil edilmemesi mülâhasasından mülhem olmuştur.

Koruma ve ihtiyar meclislerince verilen kararlardan 20 liraya kadar olanlarının icra ve infazını seri bir usule tâbi tutan 28 nci maddede yapılan değişiklik köy kanununun 66 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki 20 günlük ihbar müddetinin 8 güne indirlmesinden ibarettir. İdare âmirlerinin zikri geçen maddeye tevfiikan haiz oldukları salâhiyeti koruma ve ihtiyar meclisleri vasıtasile kullanabileceklerine dair olan son fıkra tatbikatta husulü mümkün tereddütlere mahal vermemek maksadile ilâve edilmiştir.

Azadan Emin Sazak (Eskişehir) bu maddeye tazminatın her yerin örf ve taamülüne göre mahsulün idrakinde tahsil olunacağı hakkında bir fıkra ilâvesinin zarurî bulunduğu aksi halde kanunun icraya taallük eden hükümlerinin tatbik kabiliyeti olmayacağı rey ve mütaleasındadır.

Koruma ve ihtiyar meclislerinin kaza hakkından bâhis olan 26 ncı maddenin müzakeresi sırasında bu meclislere katî kararlar ittihaz edecek şekilde kaza salâhiyeti tanınmasının doğru olmadığı hakkında dermeyan olunan mütalea beş muhalif rey'e karşı ekseriyetle kabule şayan görülmemiştir. Akalliyet reyine göre: kazaî ihtilâfların hallinde müstakil mahkemelerin haiz olduğu tam bir bitaraflık vasıflarını tebarüz ettirecek ahkâmın köy ihtiyar heyetleri hakkında tanzim ve tesbit edilmemiş olması itibarile hükümlerinde garaz, nefsanîyet ve himaye gibi sebeplerle fahiş mağduriyetlere meydan veril-

memesini bir teminat altına almak hem amelî mahzurları önlemek ve hem de ana prensiplere uygun olmak bakımından lüzumludur. Binaenaleyh bu heyetlerin tazminata mahal olmadığına veya noksan tazminat hükümlerine karşı zarar gören için mutlak surette ve tazminat hükümlerine karşı da diğer taraf için mahkûmunbîh depo edilmek ve mahkeme tetkikatının bir hafta içinde evrak üzerinde intact ve yalnız maddî hatalara ve sahtelik iddialarına taallük eden hususlarda murakabeye cevaz verilmek kayıt ve şartlarla sulh mahkemesi nezdinde itiraz hakkı tanınmalıdır.

Lâyihada kabul edilen sisteme göre çiftçi malına iras edilen zararın, hatta bunun faili meçhul olan ahvalde dahi, derhal tazmin edilebilmesi bilhassa küçük çiftçiye himaye bakımından müessir bir tedbir olarak tecelli eder. Fîlvaki bir yıllık emeğini bazen bütün ailesi efradile birlikte bir tarla veya bahçeye hasretmiş olan bir çiftçinin mahsulüne yapılacak zararın derhal telâfi edilmemesi onun için pek elim akibetler tevhit edebilir. Nice zahmetler iktihamile meydana gelen bir mahsulün bir anda tahrip edilivermesi zaten başkaca birikmiş serveti olmayan küçük bir çiftçiye istihsale devam imkânını vermemek ve onu sıkıntıya düşürmek gibi iktisadî bir rahne açmakla kalmaz. Bu vaziyette olan bir adamın duyacağı derin infial onu bir takım şuarsuz hareketlere de sevk edebilir. İşte Ziraat encümeni mazbatasında mevuüdiyetine işaret olunan bitmez tükenmez kavga ve cinayetlerin ve nesilden nesile intikal ettiği tebarüz ettirilen kin ve garazların sebebini bu derin infialde aramalıdır. Bu itibarla lâyiha, Hükûmet mucip sebeplerinde de izah bulunduğu veçhile iktisadî olduğu kadar içtimaî bakımından da hayırlı neticeler tevhit edebilecek bir mahiyettedir. Ancak faili meçhul olan zararların derhal ödenmesine müteallik hükümlerin tatbikatta bir çok suiistimallere yol açabileceği hususu da nazardan uzak tutulmamalıdır. Malını satmak külfetinden kurtulmak isteyen veya malına bir zarar yapıldığı iddiasile koruma sandığından para çekmek hevesine kapılabilecek suiniyet erbabına bu arzularını mevkîi file isal edecek imkânların verilmemesi lâzımdır. Tesbit olunan zararın dörtte üçünün ödenmesi ve bu suretle ödenen meblâğın hiç bir halde

(20) lirayı tecavüz eylememesi, mal sahibi tarafından koruma sandığından para almak maksadile yapılan veya yaptırılan zararların bütün masraflarile birlikte iki misli olarak kendisine ödettirilmesi bu yoldaki suiistimalleri önleyebilecek hükümlerdir. Lâyhada her ne kadar çiftçi malına yapılan zarardan mutlak surette bahsedilmiş ise de vahşi hayvanlar veya haşerat tarafından iras edilen zararlar için sandıktan hiç bir tediyatta bulunulmaması tabiidir.

Murakabe heyetlerinin ittihaz edecekleri tedbirlere aykırı harekette bulunanlardan koruma veya ihtiyar meclislerince bir liradan beş liraya kadar hafif para cezası alınacağına dair olan 31 nci maddeye ayrıca başı boş yakalanan hayvanların beherinden beş kuruştan elli kuruşa kadar ceza alınacağı hakkında bir fıkra ilâvesine dört muhalif reye karşı (Salâh Yargı Kocaeli, Şinasi Devrin Zonguldak, Fikret Atlı Giresun, Faik Ahmed Barutçu Trabzon) ekseriyetle karar verilmiştir. Ekalliyet reyine göre ceza esasat ile telifi mümkün olmayan bu hüküm aynı fiile tazminattan başka iki defa ceza tayini gibi mahzurlu neticeler de tevhit edebilir.

Zarar husule getiren hayvanlardan zarar mahallinde görülenlerin beğiler tarafından yakalanarak zarar ödeninceye kadar muhafaza edileceği 30 ncu maddede münderiç bulunmaktadır. Bu suretle yakalanan hayvanlar zarar ödeninceye kadar bir teminat olarak saklanır. Hayvan sahibi ancak koruma veya ihtiyar meclisinin tesbit ettiği zararı para veya mal olarak derhal tesviye eder. veya bu heyetlerin kabul edeceği bir kefil gösterirse hayvanını geri alabilir. Şu eihet kayde şayandır ki, hayvan üzerinde bir nevi hapis hakkı tesis eden bu madde lâyihanın ihdas ettiği bir yenilik değildir. Fılvaki bir kimsenin hayvanı diğerinin gayrimenkulü üzerinde bir zarar yaptığı takdirde gayrimenkulün zilyeti o hayvanı zapt ve kendisine ita olunabilecek tazminat mukabilinde teminat olmak üzere yedinde hapsedilir. (Borçlar kanunu madde 57). 29 ncu madde bundan farklı olarak bir kefil iraesî halinde dahi hayvanın sahibine iade edilebileceğini kabul etmiştir. Bittabi kefalet akdinin muteber olabilmesi için Borçlar kanununun 484 ncu maddesi hükümleri dahilinde tahriri şekilde yapılmış ve muayyen bir meblâğı muhtevi bulunmuş olması şarttır. Bu muamele koruma veya ihtiyar meclisinin kefaletname zeyrine kefilin muteber

olduğuna dair vereceği şerh ile tamamlanır.

Çiftçi ve köylünün esaslı bir ihtiyacını karşılayacak mahiyette olan kanun lâyihası Umumi Heyetin tasvibine arzedilmek üzere Yüksek Reisiğe takdim olunur.

Muvakkat E. Reisi	M. M.	Kâtip
İzmir	Zonguldak	Giresun
<i>R. Köken</i>	<i>Şinasi Devrin</i>	<i>Fikret Atlı</i>
Antalya	Aydın	Balıkesir
<i>R. Kaplan</i>	<i>N. Göktepe</i>	Y. Sezai
		İmzada bulunmadı.
Bingöl	Çoruh	Denizli
<i>Feridun Fikri</i>	<i>Atıf Tüzün</i>	<i>T. Berkay</i>
		İmzada bulunamadı.
Diyarbakır	Edirne	Eskişehir
<i>V. N. Sünkitay</i>	<i>T. Göksel</i>	<i>E. Sazak</i>
Kayseri	Kocaeli	Konya
<i>R. Özsoy</i>	<i>Salâh Yargı</i>	<i>H. Dikmen</i>
Manisa	Seyhan	Tokad
<i>Yaşar Özey</i>	<i>Tevfik Tarman</i>	Muhalefet şerhi bağlıdır.
Trabzon	Zonguldak	
<i>F. A. Barutçu</i>	<i>İbrahim E. Bozkurt</i>	

Mevzuumuz «Çiftçinin mallarını korumak ve zararlarını tazmin ve telâfi etmek» olup gaye de «Çiftçinin huzur ve sükûnunu temin eylemek» tir. Elimizdeki beş lâyihadan maksadı temin edecek en iyi tedbirleri ihtiva eden Dahiliye encümeni lâyihasıdır. Ondan sonra maksada en çok yaklaşan Muvakkat encümenin hazırladığı lâyiha bulunuyor.

Ancak Muvakkat encümenin bu lâyihası bu gün Köy kanunu ile tamamen köylere bırakılmış bazı mühim hususları kaza merkezine almakla tatbik kabiliyetini azaltmakta ve lüzumlu bazı hususları da şumulünden hariç bırakmakta olduktan başka mevcut idare düzeninde teşevvüşler meydana getirmektedir.

Şöyle ki :

1) «Çiftçi mallarını korumak» işi «Can, ırz ve malı korumak» dan ibaret olan emniyet servisinin bir parçasıdır. Mevcut mevzuatımız emniyet servisini kül halinde Dahiliye vekâletine vermiş ve Devlet zabita kuvvetleri olan polis ve jandarmayı doğrudan doğruya ve mahallî zabita kuvvetleri olan köy korucularını ve kır beğilerini ve çarşı ve mahalle beğilerini bilvasıta bu Vekâlete bağlamıştır. Zabita kuvvetlerinin faal âmirleri bulunan

Vali, Kaymakam, Nahiye müdürleri ve muhtarlar bu Vekâlete bağlı bulunmaktadır.

Bütün medenî memleketlerde emniyet işi kül halinde tutulmuş ve tek bir vekâlete bağlı bırakılmıştır.

Zabita kuvvetleri icra vasıtası bulduklarından teşkilât silsilesinde âmir ve memur daima tek emre, tek kumandaya tâbi tutulmak ve emri daima tek bir makamdan almak esaslı ve umumî bir kaidedir. İnzibatın da temelini bu teşkil eder.

Halbuki bu lâyihanın ruhuna göre Çiftçi mallarını korumak işi külden ayrılarak Ziraat vekâletine bağlanmakta ve bu vekâlete bu işle meşgul teşkilâta emir ve talimat verme ve mukabele yapma salâhiyetleri verilmektedir. Mevcut mevzuatla Dahiliye vekâletine ve bunun teşkilâtına verilmiş olan bu vazife ve salâhiyetler aynen baki kalmakta ve işde de ehliyet ve ihtisas bu vekâlet teşkilâtında bulunmaktadır olduğundan iş çatalanmaktadır.

Bu çatalın işi nerelere götürebileceği ve hasıl olacak teşevvüşün derece ve şumulü kolaylıkla tahmin olunur.

Bütün köylerin ve şehir ve kasabaların kır sahalarını jandarma ile birlikte Ziraat vekâletine bağlamak emniyet işinde belki bu derece teşevvüşe meydan vermezdi.

Çiftçi çocuklarının sıhhat işini Sıhhiye vekâletinden ayırıp Ziraat vekâletine bağlamak ne gibi zorluklar ve teşevvüşler meydana getirecekse emniyet işinin parçalanıp ayrı ayrı vekâletlere bağlanması bu teşevvüşün bir kaç misli fazlasını meydana getirecektir.

II - Belediyelerin sınırları içinde Belediye dairesinden maada ayrı bir koruma meclisi kurmak bu iki idare arasında ardi arası kesilmiyen bir ihtilâf, rekabet ve şikâyet kaynağı yaratmak olacak ve idarede lüzumsuz ve faydasız zorluklar ve teşevvüşler meydana getirecektir.

Koruma vergilerini, toprakların, bağ ve bahçelerin nevine, miktarına ve verimine göre tahakkuk ettirip tahsil eylemek mühim bir malî teşkilâta muhtaç olduğu gibi bekçileri sevk ve idare, zarar ve ziyanları tahkik ve bir karara rapt, kararları icra, kır yollarını tanzim ve muhafaza ve diğer koruma işleri de bir teşkilâta muhtaçtır. Bu teşkilât ihtiyacı, bina ve sair ihtiyaçlar, koruma için de

tam teşkilâtlı bir Belediye idaresi meydana getirecektir. Geniş bir teşkilâta ve masraflara ve inkitasız sevk ve takibe muhtaç bir âmme işinin maaşsız, ücretsiz - Hayır cemiyeti gibi - fahrî bir meclisle görülmesine ve vahdete muhtaç olan icra işlerinin Meclisle yürütülmesine imkân olmadığından koruma meclislerinin bu günkü belediyeler gibi müteazzuv bir hale gelmesi bir zarurettir. Belediye derecesinde şeref ve haysiyet sahibi kimselerden teşekkül edecek «Koruma belediyesi» iki taraf işlerinde geniş bir teşevvüş yaptıkta maada ayrıca kasaba ve şehir halkını çifte belediye idaresi masrafları ödemeğe mecbur kalacaktır.

III - Köy kanununun 68 nci maddesi köy sınırları içinde köy korucularını ve kır bekçileri kanunu kendi sahalarında kır bekçilerini «herkesin canını, ırzını, malını korumak» ile mükellef tutmaktadır. Bu lâyiha ise köylerde yalnız bir korucu bırakarak diğerlerine ve kır bekçilerine « Bekçi » adını takıp bunlara yalnız « Çiftçi mallarını korumak » vazifesini vermekte ve bunları « Canı, ırzı ve diğer malları korumak » vazife ve salâhiyetinden mahrum bırakmaktadır.

Köylere bırakılan birer korucu ile sahaları çok mütenevvi olup bazan 200 000 dönüme kadar genişleyen köy sınırları içindeki yerlerde herkesin canını, ırzını, ve malını korumağa imkân bulunamayacağı gibi bu vazife ve salâhiyetlerden mahrum bırakılan kır bekçileri sahası yani kasaba ve şehirlerin sınırları içindeki belde harici yerlerde de bu vazife açık kalmaktadır.

Bekçiliğe alınan korucuların ve kır bekçilerinin emniyeti koruma bakımından boş kalan yerlerini jandarma dolduracak ise 60 : 70 bin kişilik bir jandarma kadrosunun bu kanunun tatbik mevkiine konmasından önce hazırlanıp yerlerine gönderilmesi lâzımdır.

Bu boşluğun jandarma ile doldurulabilmesine, bütçe ve sair sebeple imkân olmadığından çaresiz köylerde köylüye, şehir ve kasabalarda çiftçiye yükletilerek yeni korucular tayin olunacaktır. Bu boşluk doldurulmadan mevcut korucuların ve kır bekçilerinin bekçiliğe alınması memleket emniyet ve asayişinde telâfisi zor bozukluklar husule getirecektir.

Hususile bu gün paraşütçüler, aktif ve pasif müdafa bakımından koruculara ve kır bekçilerine mühim vazifeler verilmiş ve bu vazifelerin arttırılması mecburiyeti de duyulmuş olup bu kaçınılmaz vazifeler korucu ve kır bekçisi adedini artırmağa idareyi icbar ettiği bu sırada bunların tenkisine doğru gitmek memleket emniyet ve müdafaasını çok müşkül bir duruma sokacaktır.

Kurulu düzeni bozup memleket emniyet ve müdafaasını müşkül mevkie koymaktan ise zaten çiftçi mallarını korumak aslı vazifelerinden bulunan korucuları ve kır bekçilerini « vazife ve salâhiyetlerle » olduğu gibi bırakmak ve yalnız kır bekçilerini belediyeye veya koruma meclisinin reislerine bağlamak gerek memleket ve gerek çiftçi hesabına çok hayırlı olur. Bunların âmirleri, bunların mıntakalarını ve vazifelerini ayırıp gördürmekte her vakit kâfi ehliyet gösterirler. Yetişir ki, çok şikâyet edildiği gibi bunların lüzumsuz yere kendi sınırları haricinde istihdamları men ve meni temin edecek hükümler konsun,

Koruma ve ihtiyar meclisleri yolu ile Ziraat vekâleti emrinde müstakil bir silâhlı teşkilât bulundurma uğruna çiftçinin yeni başdan sekiz on milyon liralık bir yük altına konmasını ve memleketin emniyet ve müdafaası durumundan müşkül vaziyetler ihdas olumasını aslâ yerinde göremem.

Evinde, bağında, bahçesinde, tarlasında, merasında canı ırzı, ziyneti, yorganı korunmayan bir çiftçide huzur ve sükûn kim arayabilir?

Her şeyden önce memleketin emniyet ve asayişini bozmaktan ve idareyi teşevvüşlerden kurtarmak ve çiftçinin de bir kısım malı kadar bütün mallarını ve mallarından önce de canını ve ırzını koruyarak huzur ve sükûnu temin etmek için maksadı en iyi temin eden Dahiliye encümeni lâiyhası üzerinde durmaktayım.

9 - VI - 1941

Tokad mebusu
Galib Pekel

MUVAKKAT ENCÜMENİN TEKLİFİ

Çiftçi mallarının korunması hakkında kanun lâiyhası

BİRİNCİ MADDE — Köy kanununa göre tesbit edilen sınırlar içindeki ekili, dikili veya kendiliğinden yetişen bütün nebat ve ağaçlarla Orman kanununun şümulü haricinde kalan ağaçlıklar, nadaslar veya ziraatte kullanılan yahut ziraatle alâkası olan her nevi menkul mallar ve ağıl, samanlık, ambar gibi doğrudan doğruya çiftlik hizmetlerine mahsus gayrimenkuller ile su arkları, set ve bentler, tarla ve bahçe yolları ve hendekler bu kanuna göre çiftçi malı sayılır.

Birinci fıkra hükmü, şehir ve kasaba haricinde olup belediye hududu içinde veya dışında bulunsun, ziraî mahsulât istihsal edilmekte olan sahalara hakkında da tatbik olunur. Bu sahalara 5 nci maddede yazılı murakabe heyeti tarafından tesbit ve ilân olunur. Murakabe heyeti lüzum gördüğü hallerde saha hudutlarını değiştirebileceği gibi yakınlık, çiftçilik münasebetleri yahut korunmada kolaylık gibi mülahazalara binaen bu kanunun tatbiki bakımından mezkûr sahanın bazı parçalarını veya tamamını en uygun gördüğü köye bağlayabilir.

İKİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı işlerden köylere taallük edenleri ihtiyar meclisi, birinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı sahalara ait olanları koruma meclisi tarafından ifa olunur. Her kaza ve vilâyet merkezinde ayrıca bir murakabe heyeti de bulunur. Murakabe heyetleri kaza hududu dahilindeki bilûmun ihtiyar ve koruma meclislerini bu kanun hükümleri dairesinde murakabe ederler.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Murakabe heyetile koruma meclisine aza seçilebilmek için belediye meclisine aza intihap edilebilmek hakkına malik olmak ve aynı ziraî sahada ziraatle meşgul bulunmak şarttır. Şu kadar ki bunların belde sakini olup olmadıklarına bakılmaz.

Köy kanununun 30 ncu maddesi bu seçimlerde de caridir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Koruma meclisi azaları ticaret ve sanayi ve ziraat odaları bulunan yerlerde bunların da iştirakile toplanan belediye meclisi tarafından gizli rey ve dört sene müddetle intihap olunurlar. Her intihapta üçüncü maddede yazılı şartları haiz olanlar arasından beşi aslî ve diğer beşi yedek aza olmak üzere on kişi seçilir.

Aslî azalar arasından inhilâl vukuunda yedek azadan en fazla rey alan boşalan yere geçer. Müsavî rey almış olanlar arasında kura çekilir.

Koruma meclisi azaları, aralarından birini gizli rey ve reis seçerler.

BEŞİNCİ MADDE — Murakabe heyeti vilâyet merkezinde valinin idare memurları arasından seçeceği bir zatın kazalarda kaymakamın reisliği altında ziraat ve veteriner müdür veya memurları ile dördüncü madde hükümleri dairesinde intihap olunan beş azadan teşekkül eder. Kaymakamın bulunmadığı hallerde heyete ziraat veya veteriner müdür veya memuru, bunların da bulunmaması halinde kaymakamın tensip edeceği aza reislik eder.

ALTINCI MADDE — Murakabe heyeti, koruma ve ihtiyar meclisleri mürettep aza adedinin ekseriyetile içtima ederler.

Kararlar, mevcudun ekseriyetile verilir. Reylerde müsavat halinde reisin bulunduğu taraf tercih olunur. Reis ve azalar kendilerinin veya üçüncü maddede yazılı hısımlarının alâkalı oldukları işlerin müzakeresine iştirak edemezler. Bu gibi hallerde veya hastalık yahut diğer meşru mazeretler dolayısıyla aza noksanı yüzünden içtima edemeyen heyet veya meclis yedek azalarla tamamlanır.

YEDİNCİ MADDE — Koruma ve ihtiyar meclislerinin çiftçi mallarını koruma bakımından vazife ve salâhiyetleri şunlardır:

I - Bekçilerin vazife görecekleri muntakaları ayırmak,

II - Bekçilerin adedini ve çalışma müddet ve şartlarını tayin ve bunlara para veya mal olarak verilecek aylık veya yıllık tesbit ve bunların vazifelerini iyi ifa edebilmeleri için lüzumlu tedbirleri ittihaz,

III - Koruma kadro ve bütçesini ve senelik koruma bedeli tarifelerini tesbit ve her iki hususu murakabe heyetinin tetkik ve tasdikına sevk etmek,

IV - Hayvanlar için müşterek çoban ve sığırtaç tutmak ve bekçiliğe ehil gördüklerini seçerek tayinlerini vali veya kaymakamın tasdikına arz etmek,

V - Suların mezruat ve yollara yaptığı tahribatı önlemek ve su arkları ve hendeklerle tarla ve bahçe yollarını tamir ettirmek ve bu yüzden doğacak masrafları bütçe harici olarak alâkahıllar arasında istifadeleri nisbetinde taksim ve tahsil etmek. (Alâkahıllardan filen çalışmak isteyenler çalışabilirler).

VI - Elli liraya kadar olan zarar ve ziyan işlerine 26 nci maddede yazılı hükümler dairesinde bakmak,

VII - 14 nci maddede gösterilen inzibat cezalarını vermek.

Ve bu kanunda yazılı diğer vazifeleri ifa etmek.

SEKİZİNCİ MADDE — Murakabe heyetinin vazife ve salâhiyetleri şunlardır:

I - Koruma kadro ve bütçesini ve senelik koruma bedeli tarifelerini tasdik veya bunlarda lüzumlu gördüğü tadilleri icra etmek,

II - Muntakaları dahilindeki köylerden malî ve ziraî durumları itibarile bir bekçiden ayrı olarak korucu tutmağa müsait olmayanları tayin etmek,

III - Koruma ve ihtiyar meclisi kararlarına bu kanun hükümleri dahilinde yapılan itirazları tetkik etmek,

IV - Koruma ve ihtiyar meclislerinin bu kanunda gösterilen vazife ve salâhiyetlerini devamlı bir nezaret ve murakabeye tâbi tutmak,

V - Hayvanların sureti muhafaza ve sevki idaresine ve geçeceği yolların tayinine; tarla, bağ ve bahçe sınırlarının belli edilmesini veya bu yerlerin korunmasını temin için mahallince yapılması mümkün ve mutât olan mâniâlar konmasına; tarla yolları, su arkları ve sınır hendeklerinin set ve bentlerin evsaf ve sureti muhafazalarına mütedair tedbirlerin tesbitine dair koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından yapılan teklifleri tetkik ile karara bağlamak ve bu kanunda gösterilen diğer işleri görmek.

I, III ve V sayılı bentlerde yazılı muamelelerin bir ay zarfında neticelendirilmesi mecburidir. Koruma bedeli tarifelerinin tetkikatında (15) nci maddeye tevfikân yapılan itirazlar da nazara alınır.

İhtiyar veya koruma meclisleri veya bunlardan biri ile diğeri arasında tekevviin eden ihtilâfları her ikisinin tâbi bulunduğu murakabe heyeti, ayrı ayrı murakabe heyetine tâbi iseler bunlardan en yakın olanı katî olarak hal ve fasleder.

DOKUZUNCU MADDE — Murakabe heyeti ile koruma ve ihtiyar meclisleri azalarına bu kanuna tevfikân yapılacak hizmet ve muamelelerden dolayı koruma sandığından hiç bir ücret ve masraf verilemez.

Uzak mesafeler için nakil vasıtası ücretile ehlivukufun zarurî masrafları koruma sandığından verilir. Bu masraflar zarar yapandan alınarak sandığa iade olunur. Şikâyetçinin iddiası sabit olmazsa yapılan masraflar kendisine ödettirilir.

ONUNCU MADDE — Bu kanunda yazılı istisnalar dışında koruma ve ihtiyar meclislerinin bu kanun hükümlerine tevfikân verecekleri kararlar aleyhine alâkahlar tarafından kararın kendilerine tebliği tarihinden itibaren on gün zarfında murakabe heyetine müracaat ve itiraz olunabilir. Müddeti zarfında aleyhine itiraz edilmeyen kararlar katilesir. Bu suretle katilesen veya murakabe heyetlerince itiraz üzerine verilen kararlar derhal icra olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — Murakabe heyetile koruma ihtiyar meclislerinin muamelât ve mesaisi, mahallin en büyük mülkiye âmiri veya onun tavzif edeceği kimseler tarafından devamlı surette teftiş edilir.

Bu teftiş doğrudan doğruya Ziraat ve Dahiliye vekâletlerince tensip edilen memurlar vasıtasile de yaptırılabilir Bundan başka valiler bu kanunun iyi işlemini murakabe ve kanunun tatbikatındaki hataların ıslahını murakabe heyetinden talep ederler.

ON İKİNCİ MADDE — Bekçilerin vazifeleri şunlardır:

I - Çiftçi mallarını korumak,

II - Çiftçi mallarına zarar iras edildiği hallerde 24 neü maddede gösterilen muameleleri ve bu kanunda yazılı diğer vazifeleri ifa etmek.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Bekçilerin bu kanunda yazılı vazifelerden gayri işlerde istihdamları veya kısa bir zaman için dahi olsa kendi muntakaları haricine gönderilmeleri yasaktır.

Bunlar ancak umum emniyet ve asayişin ve su baskın, zelzele ve yangın gibi umumî afetlerin zarurî kıldığı fevkalâde ahvalde bağı bulunduğları yerin en büyük mülkiye âmirinin veya muhtarın iznile kendi muntakaları veya yukarıda gösterilen vazifeleri haricinde muvakkat olarak istihdam edilebilirler.

Şu kadar ki malî ve ziraî durumları bir bekçiden ayrı olarak köy korucusu tutmağa kudreti olmadığı murakabe heyetince yapılan tetkikat neticesinde tahakkuk eden köylerde köy korucularına ait vazifeler bu bekeçiye gördürülür.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Bekçilere Köy kanununun 80 ve 81 neü maddelerine tevfikân verilecek cezalardan başka üç günden az ve on beş günden çok olmamak üzere ücret kesmek ve işten çıkarmak cezaları da tatbik olunabilir.

Cezanın tayininde Köy kanununda yazılı tertibe riayet mecburiyeti yoktur.

Verilen ceza derhal infaz olunur. Bunlardan yalnız işten çıkarma kararına murakabe heyetine itiraz olunabilir. İşten çıkarılan bekeçi bir sene geçmeden yeniden vazifeye alınamaz.

ON BEŞİNCİ MADDE — Koruma tarifeleri her sene koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından mahallin örf ve âdeti ile iktisadî vaziyetine ve taallûk ettiği arazinin verimine, mahsulün nevine veya hayvan einsine göre tanzim olunur.

Bu tarifeler murakabe heyetine gönderilmekle beraber aynı zamanda köy veya kasabanın münasip mahallerine de talik olunur. Alâkadarlar talikten itibaren on gün zarfında koruma veya ihtiyar meclisleri vasıtasile veya doğrudan doğruya murakabe heyetine itiraz edebilirler. Tarifeler murakabe heyetinin tasdikile katilesir.

Koruma bedelleri her mahallin istihsal vaziyetlerine göre tesbit olunacak en müsait zamanda ve Tahsili emval kanununa göre tahsil olunur. Ancak tahsilât komisyonunun vazifeleri koruma ve ihtiyar meclisleri, tahsildarın gördüğü işler koruma heyeti reisinin veya muhtarın tensip edeceği kimse tarafından ifa olunur.

Koruma tarifesini bir senelik bekçi ücretlerinden başka peşin olarak ödenecek zarar ve ziyanlarla masraf karşılığı olarak bekçi ücretlerine yüzde 30 u geçmemek üzere yapılacak bir ilâveyi karşılayabilecek şekilde tanzim olunur.

ON ALTINCI MADDE — Köy sınırları veya birinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı saha içindeki ekilmiş arazi ile bağ, bahçe veya ağaçlıklara filen tasarruf etmekte olanlardan ve gelip geçici olmayan ve kendi hayvanlarını idare edecek kadar şahsına ait veya icarla merası bulunmayan süri sahiplerinden 15 nci maddede gösterilen tarifede yazılı senelik koruma parası veya bunun mukabili olan mahsul veya mal alınır. Koruma parasına tâbi olanların bunun miktarı hakkında kendilerine veya ikametgâhlarına yapılacak tebliğden itibaren on gün zarfında murakabe heyetine itiraz hakları vardır.

ON YEDİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tevfikân tahsil olunan para cezaları koruma sandığına irat kaydolunur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Her koruma ve ihtiyar meclisi nezdinde 16 ve 17 nci maddelerde yazılı gelirlerden bir koruma sandığı teşkil olunur. Bekçi ücretlerinden başka zarar ve ziyan mukabili olarak tahsil edilmiş olan miktar, peşin olarak ödenen zararlar dolayısıyla tükendiği veya zararın ödenmesine kâfi gelmediği takdirde sandık mevcudu tarifede yazılı esaslar dairesinde mükelleflerden yapılacak tahsilâtla tamamlanır. Bu suretle yapılacak tahsilâtta zarar ve ziyan karşılığı olarak 15 nci maddenin son fıkrasına göre tesbit edilmiş olan nisbet daima muhafaza olunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — 8 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı köylerde köy bütçesindeki korucu ücreti koruma sandığına yatırılır. Bu kanunun tatbiki dolayısıyla hâsıl olacak vazivete göre köy korucularının adedi ihtiyac nisbetinde azaltılabilir. Bu suretle azaltılan koruculara ait ücret köy bütçesinden koruma sandığına devrolunur.

YIRMİNCİ MADDE — Mezruat arasında başıboş yakalanıp da on beş gün içinde sahipleri tarafından alınmayan hayvanlar koruma ve ihtiyar meclisi tarafından münasip görülecek bir pazar verinde müzayedeye ile satılır ve keyfiyet bir zabıt ile tesbit olunur. Müzayedede 2490 sayılı kanun hükümleri tatbik olunmaz. Sahibi malûm olmayan hayvanlar için her yerin örf ve âdetine göre ilân yapılır.

Bu hayvanlar için sarfedilen iase, muhafaza masraflarıyla yapılacak diğer masraflar satış bedelinden tenzil olunduktan sonra bakiyesi bir sene müddetle emaneten saklanır. Satış bedeli bu müddet içinde müraعات edilip alınmadığı takdirde koruma sandığına irat kaydolunur.

YIRMİ BİRİNCİ MADDE — Koruma sandığındaki paraların sarfedilebileceği yerler şunlardır:

I - Bekçilerin ücretleri,

II - 29 ncu maddeye göre ödenecek zararlar,

III - Her mahallin hususiyet ve ihtiyaçlarına göre koruma ve ihtiyar meclisleri tarafından bu kanunun tesbit ettiği hizmetlerin ifası için yapılacak zarurî masraflar. Bu masrafların senelik yekûnu hiç bir halde bekçi ücretleri yekûnunun yüzde onunu tecavüz edemez.

YIRMİ İKİNCİ MADDE — Koruma sandığının mevcudu Devlet malı hükmindedir. Koruma gelirleri ve koruma sandığındaki paraya haciz konamaz.

Koruma sandığı gelirinin eibayet ve sandık mevcudunun sarf sureti ve her sene sonunda hesapların nasıl kapatılacağı Ziraat vekâletince tesbit olunur.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun ile vazifedar olanların vazifeleri dolayısıyla işledikleri suçlara Ceza kanununun memurlar hakkındaki hükümleri tatbik olunur.

Bu gibilerin ifa ettikleri vazifeden dolayı kendilerine karşı işlenen suçlar memurlar aleyhine işlenmiş sayılır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Birinci maddede yazılı çiftçi mallarına bir zarar vukuunda bekçiler filen devamına mâni olacak tedbirleri almakla beraber husule gelen zararın tesbitine yarayacak delilleri toplayarak keyfiyeti koruma veya ihtiyar meclisine bildirmek mecburiyetindedirler. İnkân bulunan hallerde bir zabıt varakası da tutulur.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Koruma veya ihtiyar meclisinin seçeceği vukuf ehli fili haber veren bekçi ile birlikte en çok yirmi dört saat zarfında vaka mahalline giderek zararın miktarını ve hangi şartlar altında yapıldığını tahmin ve tesbit ve bunu bir zabıt varakası ile tevsik eder. Mühim işlerde vukuf heyetine koruma veya ihtiyar meclisi azasından bir veya bir kaç katılır.

Tutulacak zabıt varakaları ve işe müteallik evrak derhal koruma veya ihtiyar meclisine tevdi olunur.

Zarar ve ziyanın tesbitine taallük eden tetkikler Köy kanunu hükümlerine göre yapılır.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Birinci maddede yazılı çiftçi mallarına iras edilen ve miktarı elli lirayı geçmeyen zararların tazminine müteallik işleri koruma ve ihtiyar meclisleri Köy kanunundaki usule göre tetkik ve hallederek bir karara bağlarlar. Bu kararlardan 20 liradan yukarı olanlara karşı alâkahılar, salâhiyetli sulh hâkimine on gün zarfında itiraz edebilirler.

İtiraz istidası doğrudan doğruya mahkemeye verileceği gibi koruma veya ihtiyar meclisine de verilebilir. Bu meclisler istidayı bütün evrak ile beraber derhal mahkemeye gönderir ve itiraz edene bedava bir ilmühaber verir.

Koruma ve ihtiyar meclislerinin 20 liraya kadar ve sulh hâkimlerinin itiraz üzerine verecekleri kararlar katî olup bunlar aleyhine kanun yollarına müracaat olunamaz.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Yukarıdaki maddede yazılı zarar tazminine taallük eden işlere bakılması alâkahıların talep ve şikâyetine bağlı değildir.

Zarar görenin feragati tetkikati durdurmaz ve karar altına alınan meblâğ tahsil edilerek sandığa irat kaydolunur.

Şu kadar ki koruma veya ihtiyar meclisinin tasvip edeceği tazminat alâkahıya ödendiği takdirde tetkikata devam edilmez.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Koruma ve ihtiyar meclisince verilen kararlardan 20 liraya kadar olanları Köy kanununun 66 nci maddesinde yazılı usule tevfi kan iera olunur. Şu kadar ki paranın ödenmesi için yapılan ihbarın müddeti 8 gündür.

İdare âmirleri bu husustaki salâhiyetlerini koruma veya ihtiyar meclisleri vasıtasile kullanabilirler.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Zararın faili malûm olmadığı hallerde koruma veya ihtiyar meclislerince tesbit olunan zararın dörtte üçü koruma sandığına

dan zarar görene ödenir. Bilâhare fail taayyün ederse zararın tamamı kendisine ödettirilir ve sandığın tediye etmiş olduğu mebalığın mahsubu yapılarak geri kalan zarar görene verilir.

Peşin ödenen miktar hiç bir halde 20 lirayı geçemez. Zararın her hangi bir maksatla mal sahibi tarafından yapıldığı tahakkuk ederse sandıktan ödenmiş olan paranın iki misli masrafile beraber koruma veya ihtiyar meclisi kararile kendisinden tahsil olunarak sandığa irat kaydolunur.

OTUZUNCU MADDE — Zararı husule getiren hayvanlardan zarar mahallinde görülenler bekçiler tarafından yakalanarak zarar ödeninceye kadar muhafaza edilir.

Bu suretle yakalanan hayvanlar koruma ve ihtiyar meclislerinin karar ve icra hususunda haiz oldukları salâhiyet mahfuz kalmak şartile tazmin edilecek zararlar karşı teminat hükmündedir.

Şu kadar ki hayvan sahibi koruma veya ihtiyar meclislerinin ikinci fıkra hükümleri dahilinde takdir edeceği miktarı aynen veya nakten teminat olarak yatırır veya bu heyetlerin kabul edeceği bir müteselsil kefil gösterirse hayvanları geri alabilir.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Murakabe heyetlerinin 8 nci maddenin beşinci bendine tevfikan ittihaz edecekleri tedbirlere aykırı harekette bulunanlardan koruma veya ihtiyar meclislerince bir liradan beş liraya kadar hafif para cezası alınır. Bu cezaya tebliği tarihinden on gün zarfında murakabe heyetine itiraz olunabilir.

Koruma veya ihtiyar meclisi başıboş yakalanan hayvanların beherinden beş kuruştan elli kuruşa kadar alacağı parayı sandığa irat kaydeder. Bu husustaki kararlar katidir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Bekçiler silâhlıdırlar. Silâh ve cepaneleri Devlet tarafından temin edilir. Kıyafet ve silâhlarının cinsi Dahiliye vekâleti tarafından tayin olunur.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Bekçiler, Köy kanununun 77 nci maddesinde yazılı hallerde silâh kullanmağa salâhiyetlidirler.

Bunların vazifelerinin ifasına filen mümanaat edenler hakkında zabıta memurlarına karşı işlenmiş bu kabîl suçlar için tertip olunan cezalar tatbik olunur.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Toplu olarak 100 hektar ve daha fazla arazi işletenler hususî bekçi kullandıkları takdirde koruma parası vermiyecekleri gibi koruma sandığından da hiç bir tazminat alamazlar.

Şehir ve kasaba civarındaki sebze bahçelerinin hususî bekçi tutmak şartile koruma parasını vermek mecburiyetinden istisnasına karar vermeğe koruma meclisi salâhiyetlidir. Alâkalılar on gün zarfında bu karara karşı murakabe heyetine itiraz edebilirler. Bu gibiler koruma sandığından hiç bir tazminat alamazlar.

Hususî bekçiler bu kanundaki bekçilere verilen salâhiyeti haiz değildirler.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerine tevfikan yapılacak müracaat ve her türlü tetkik ve muamelelerden hiç bir resim ve harç alınmaz.

OTUZ ALTINCI MADDE — 20 Temmuz 1330 tarihli kır beğileri kanununun bu kanuna uymayan hükümlerile Köy kanununun 54 ve 55 nci maddeleri ilga edilmiştir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — Bu kanun hükümlerini İeraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve Ziraat vekilleri memurdur.

